

Nadaljevanje poti je bilo na prvi pogled videti zelo preprosto, vendar se je izkazalo, da je škrbina med Vrhom nad Rudo in Frdamanimi policami z naše strani precej visoka in navpično odrezana. Hitro smo opustili misel na spust v škrbino. Odločili smo se, da bi poskusili na desno stran po grapi, ki naj bi nas pripeljala v glavno grapo med Frdamanimi policami in Vrhom nad Rudo. Nekaj časa smo sestopali in se spuščali, nato pa smo se zaradi vse daljših skokov odločili, da se povzpemo nazaj na vrh. Tako smo opustili misel na nadaljevanje poti proti Frdamanim policam.

Če bi bili vztrajnejši in nekoliko bolje opremljeni, bi nam podvig uspel, tako pa smo se odločili sestopiti v škrbino med Rušico in Vrhom nad Rudo ter od tam levo po grapi v Krnico.

Spust po grapi je bil nekaj časa kar lahek, dokler se ni grapa po nekaj raztežajih razcepila. Odločili smo se za levi, manjši krak. Do položnejšega dela, kjer sta se obe grapi spet združili, smo se kar dobro natelovadili. Za varnejši sestop in spust smo zabili tudi nekaj klinov, ki smo jih potem kar pustili v skalah. Brž ko je strmina nekoliko popustila in je bil možen umik iz grape v desno na gozdni raz, smo se iz grape umaknili ter sestopili po njem in po gozdu kar navzdol proti cesti, ki pelje v Krnico.

Brez presenečenj pa niti tam ni šlo. Nekaj časa smo kolikor toliko normalno sestopali, kot je pač mogoče po gozdu in po brezpotju. Potem smo naleteli na prve skalne skoke, ki nam jih je sprva še uspelo obiti. Nekoliko nižje pa okoli skokov kljub kar vztrajnemu iskanju ni bilo več mogoče iti, zato smo morali spet razviti vrv, ki smo jo ovili kar okoli smreke ter se prek in mimo vej in manjših dreves, ki so rasla v strmini,

spustili, kamor smo že leli. Ta spust pa je bil tudi zadnje presenečenje poti, ki se je bomo vsi trije gotovo še dolgo in dobro spominjali.

Prehojeno pot si bomo zapomnili tudi po tem, koliko časa je trajala: za pot od bivaka pod Špikom do Jasne v Kranjski gori smo - skupaj z vsemi opisanimi peripetijami - potrebovali skoraj štirinajst ur.

Naprej je sestop potekal normalno. Na cesto, ki pelje v Krnico, smo prišli blizu križišča cest v Krnico in na Vršič. Utrujeni, vendar zadovoljni, da se je vse skupaj tako dobro končalo, smo se podvzivali do bližnjega jezera in si v njem sprali tudi smrekove iglice - ob vsem drugem, kar se nas je prijelo na poti. Čisto za konec pa smo prihranili steklenico hladnega piva v bližnji restavraciji.

POMANJKLJIVE INFORMACIJE

Celotna pot je bila zaradi dolžine, pomanjkanja informacij, neznanih okoliščin in morebiti tudi preskromnih izkušenj s takšnih poti naporna in polna presenečenj. Pot, kakršno sem opisal, bo nemara za marsikoga suhoparen opis. Napisal pa sem to zategadel, ker doslej še nisem nikjer zasledil, da bi bilo o našem načrtovanem prečanju zapisanega kaj določnejšega. V Planinskem vodniku za Julijske Alpe piše, na primer, o »našem« prečanju le to, da so ti vrhovi in grebeni dostopni samo alpinistom - plezalcem. Po izkušnjah, ki smo si jih pridobili na tej svoji poti, se s to pripombo v celoti in popolnoma strinjam.

Opisano pot smo julija 1990 prehodili in deloma preplezali **Ivan Filipič**, **Jure Golob** in **Leopold Kržišnik**.

DRAŽI KIPEČEGA SKALOVJA

NA SNEŽNIK

BRANKO VRHOVEC

Nad gozdovi okrog Knežaka so se tega avgustovskega dopoldne vlekli težki nevihtni oblaki. Kakor da bi kopučaste svinčene ponjave prav tu hotele stresti svojo nevidno vsebino, medtem ko so se tja nekam proti Brkinom in Čičarji osamljeni kraški vršaci bleščali v žarkem soncu. Skoraj nekaj apokaliptičnega je viselo tega dne nad knežaskimi gozdovi, nekaj, kar je človeka spravljalo v čuden nemir, ga tiščalo k tlom, pa čeprav se je znašel sredi brezmejnega zelene-ga raja, ki je valovil vse tja gor do Snežnika.

NEZAUSTAVLJIVO HREPENENJE

Z Milanom sva pustila avto kraj kamnite gozdne ceste, ki se je v blagih vijugah vzpenjala tam

od Sviščakov in krenila navzgor. Cilj - Snežnik. Že minulo pomlad sva ubirala to pot, bilo je aprila, tam okrog Velike noči, toda tedaj so gozdno pot še na vsej njeni širini pokrivali visoki snežni zameti, komajda si jo ločil od ostalega gozda, in bukovje ob cesti je bilo tu in tam še ovešeno z ledenimi svečami.

Takrat sva morala z Milanom hoditi čisto po robu poti; včasih se je udrlo do kolen, da je zaječalo v gležnjih, zdaj pa je pod nogami škripal pesek, hoja je bila varna, in dišalo je po gozdnem rastlinju in sveži bukovini. Sam ne vem, od kod so mi na misel privrele globoko občutene Kocbekove besede: »...Spojil sem se z gozdom, kakor da sem ena njegovih živali, vdano in spretno sem se pridružil tišini in šumom, luči in senci, starodavnosti in divjini, varnosti in nevarnosti... Iztrgal sem se iz za-

predenosti in se vrnil, prijelo me je nezaustavljivo hrepenenje, da bi odšel v gore, visoko nad skalnate vrhove, v sredo širokega obzorja, da bi zadihal iz polnih pljuč in se pomiril v velikih in jasnih merah...«

Hribolazce - ne tiste, ki so ob nedeljah romali na Šmarno goro, na polhograjsko Grmado, Koreno in kaj jaz vem kam še vse - ampak one, ki so se spoprijemali z nevarnimi skalnimi stenami, zabijali kline in prenočevali v zasilnih bivakih, sem imel svoj čas za nekoliko prismuknjene. Je vredno tvegati življenje za takšne piškave cilje? Za en sam droben trenutek zmagoslavja, zmagovit pogled z vrha osvojenega vršaca, ki pa bo že čez nekaj tednov, če ne že prej, veljal le toliko kot trofeja v lovčevi sobi? Občudujem znanca, alpinista **Pavleta Kozjeka** iz sosednjega Polhovega Gradca, ki se kljub izgubljenim prstom na nogi še naprej podaja na nevarne vzpone, razumem pa ga ne.

DVAKRAT ME JE BILO STRAH

Draž kipečega skalovja je še ne leto poprej zgrabila tudi mojo malenkost. Sam ne vem, kaj me je zavrtinčilo v noro idejo, ali planinska transversalna romanja soseda Matije ali otožno romantična TV serija »V hribih se dela dan«, v enem samem dnevu sem se zavhtel kar na tri častitljive očiake v Karavankah, s Stolom in Begunjščico vred, gnalo me je z enega skalnatega pobočja na drugega, z enega slemena na drugega, divje in neugnano, prav neučakano, nisem slišal ne gamsov, čeprav so mi žvižgali nekje nad glavo, in ne vsrkal dražesti narave, pa čeprav me je obdajala ena sama okamenela lepota. Povzpel sem se na lepotico Karavank, Golico, toda na smrt utrujen nisem videl ne zlahčnih murk in ne dišečih encijanov v njenih nedrih, pa čeprav jih je bilo v izobilju. Sam ne vem kolikokrat sem iz domačega Horjula oddirjal na kolesu proti Primorski, nenačrtno in spontano kakor veter, pa hajd na Nanos, Porezen, Vremščico, v Škocjanske jame; včasih je pihalo na vrhu, da me je rezalo do kosti, zopet drugič me je na poti domov pralo, da sem lahko doma samo ovil premočena oblčila.

Pravi strah pa me je doslej zgrabil le dvakrat. Enkrat je bilo na vrtoglavem Hankejevem mostu v Škocjanskih jamah, drugič se je to zgodilo na poti prek visokega mejnega prelaza Mt. Kojak v Pakistanu. Dobro se še spominjam, v nabito polnem avtobusu smo tedaj sopihali po prašni gorski cesti, med nenavadno zverženimi, kot sajje črnimi bazaltnimi vrhovi; razcapani Afganistana v avtobusu so se divje režali, scali so in srali kar med sedeži, nato pa svoje iztrebke potresali z žaganjem, segali so po pomarančah, mljaskali z jeziki, ali topo zrli nekam tjavdan. Baročno načičkanu šklepetavo vozilo se je vča-

sih nagnilo čisto na rob ceste, da si skozi zaprašeno okno razločno videl globoke prepade pod sabo; vozilo je obstalo, pa se spet hropeče zaganjalo v vijugavo prašno strmino. Krčevito sem se oklepal nerodnega naslonjala pred sabo in goltal sipki pesek, ki ga je vrtinčilo skozi razbita okna, zdaj na tihem molil, zdaj preklinjal samega sebe, da sem se podal na tako pot. Včasih nisem več vzdržal, zamižal sem in se še čvrsteje oklenil sedeža pred sabo, pa spet odprl-oči in se na smrt prestrašeno oziral po brezbriznih sopotnikih, ki so bili očitno vajeni takšnih vratolomnih potovanj. Ničkolikokrat se mi ta prizor priplazi pred oči, kot nekakšna polnočna mora, najraje bi ga kar izpljunil, potisnil bi ga najraje v prah pozabe, a vedno znova privre na dan, z vsemi svojimi grozljivimi podrobnostmi in me zapreda v čuden nemir.

DAROVI GOZDA

Z Milanom sva bila zdaj že skoraj pol ure na poti. Na travnati ravnici, do koder pelje cesta in loči gozd od nizkega borovja, ki se vzpenja vse tja gor pod vrh Snežnika, je bila nagrmadena skladovnica nacepljenih drv. To je kurjava za ogrevanje koč na Snežniku, je poznavalsko pojasnil Milan, ki je bil na primorskem očaku vsaj že sedemkrat.

Drug za drugim so si planinci, ki so kapljali na ravnico, natovarjali že pripravljene vreče s poleni in izginjali nekje med nizkimi bori. Slovenska govorica se je mešala z italijansko, dokler ni morje nizkega skrivenčenega drevja pogoltnilo še zadnje glasove. V aprilu je vse do tu dol segala debela snežna odeja, vrhovi borovcev so štrleli iz lesketajoče se bele preproge kakor čeri iz gladke morske gladine. Ne spominjam se več, o čem sva se tedaj pogovarjala z Milanom. Tudi tokrat je najino popotniško kramljanje naglo skrepenelo v sivini pozabe. Nekaj sva govorila o gobah, mislim, o lesnih, ki jih je prepoln Trnovski gozd. Tam sem doslej edinkrat našel cinobrasto ploskocevo. Vsaj na trenutke pa me je prešinila tudi misel na (redke) pisce, ki so opevali Snežnik. V raztrganih prebliskih, kakor že zdavnaj videni film, so mi odzvanjale besede **Srečka Barage**:

»Veličasten je pogled na Snežnik v viharju. Vse naokrog nizek bor. Kamor seže oko, ne vidiš drugega kot bor, ki prihuljeno čemi na zemlji. Zdi se ti, kakor da gledaš nepregledno morje pod seboj... Kdo ve, če bomo prispeli na vrh. Vetrovi se bijejo med seboj kakor divje pošasti. Nekaj časa zmaguje sever, nato zopet jug. Kateri bo zmagal? Oba prinašata dež.«

Iz valovitega zelenega morja so pokukale razbeljene skale. Gomila skalovja, ki ga je tu pa tam prepredala mehka planinska trava. Mali Snežnik.

VRH ZADOVOLJSTVA

»Planike, na kupe planik! Toliko jih še nisem videl živ dan!« je nenadoma vzkliknil Milan in hlastno pokleknil k žlahtnim cveticam. V enem samem šopu sva jih naštela kar osemnajst! Tudi Baraga na svojem izletu na Snežnik ni prezrl teh upornih gorskih rožic: »Ob stezi smo opazili prve planike. Nismo jih trgali. Hrepene nje nas je vleklo kvišku. Vsak čas bomo na vrhu in tam gori bomo našli še lepše.«

Z Malega Snežnika se spreten hribolazec lahko prej kakor v četrť ure povzpne na sam vrh Snežnika. Dobro uhojena steza vijuga zdaj med skalami, zdaj med travnatim ruševjem, vse

do koče, ki ždi tik pod vrhom. Med drugo svetovno vojno je kočica služila kot protiletalska opazovalnica.

Končno na vrhu! Z Milanom sva vso pot od »parkirišča« v gozdu do vrha Snežnika opravila v skromni uri. Toda ni bilo nikakršnega zmago-slavja, ne huronskih vzklikov, s katerimi planinci navadno naznanijo svoj prihod na vrh. Bilo je le tiho zadovoljstvo. Nekakšno prijetno zadoščenje.

Izpod nizkih kopastih oblakov so se jele utrinjati prve dežne kaplje in so počasi polzele po skalovju, ki je valovilo nekam navzdol in se izgublja v mehkem zelenju.

TUDI HOJE PO HRIBIH SE MORA ČLOVEK NAVADITI

GORNIŠKI VAJENEC IN MOJSTER

HELENA GIACOMELLI

TRI VRSTE ZAČETKOV

Seveda nas kdajpakdaj prešine misel: odkod v človeku žgoča žeja po hoji v gore?

Vedno znova suha usta, čeprav si še včeraj hlastno zajemal iz studenca narave: rdeče vrese, progasti volčnin, beli kosmatinec, modri svišč - šopek gorskih cvetov med pomladno travo, povezanih s trakom tišine. Vanj je ptičji spev vtikal mrežasti vzorec svetlobe.

In korak, vedno znova, po istih stezah, spotikaje se čez razvejane korenine, stopajoč čez gladke skale, zlizane od podplatov tisočerih želja, ki so uzde konjem hrepnenja, do istega, znanega cilja: vrha gore. Da bi z njega poletela misel, brez strahu, kot orel svobodno nad prepadnimi globinami (tam daleč pod črto obzorja se dolina izgublja v poletni sopolari nedeljskega popoldneva, nad njo kipi veriga gora) in se odpočila na samotni polici sredi stene, v naročju miru.

In sestop. Vedno znova vračanje v dolino. Srečna utrujenost telesa, čarobni prah drobirja na gozdarjih. Doživetja s poti pa so lučka, ki razsvetljuje temo mesta.

Ko razgrinjaš tančico za tančico z obraza narave, te vedno znova preseneča v svojo neponovljivostjo. Ker se njena podoba razkriva skozi tvoje razpoloženje.

Ne bomo torej iskali odgovorov na vprašanje: zakaj hoja v gore? Preprosto - optali bomo nahrbtnik, obuli gozdarje in šli. Tako kot gremo na koncert, na gledališko predstavo, na vaje folklorne skupine ali pevskega zbora. Kot zavijemo v disko ali s prijatelji postavamo pred blokom in skozi spokojnost večera razpredamo niti neskončnih pogovorov, ne da bi razmišljali: zakaj?

Prijetne so te stvari. Pomembne. Ne bi se jim želeli odreči. Sproščajo. Božajo dušo. So kot pravljica za lahko noč.

Z gorami se spoznavamo na več načinov.

Nekatere srečneže so starši (morda stric, teta, dedek) že kot šolarje nehote cepili s svojo zagledanostjo v gore. Z leti to cepivo vse globlje prodira v kri, jo zastruplja, bi rekel zapriseženi gornik: vsak ponoven izlet, visokogorska tura utrjuje ljubezen, ki brez blagoslova, zato pa včasih celo v nejevoljo življenjskega sopotnika, traja do groba. So pa tudi izjeme, grdi rački, ki v pubertetniških letih zavijejo z gorskih stezic in se iščejo na svojih, drugačnih poteh. Včasih se na prigravarjanje staršev še pridružijo skupnemu družinskemu izletu. Zaradi ljubega miru. Navadno tedaj niso kaj prida zgovorni. A njihov molk ni monolog s samim seboj ob razstavljenih lepotah narave. Z molkom so prekrili svoje nezadovoljstvo, praznino, ker niso videli smisla svoje hoje.

Druge, ki so že stopili v zrela leta, ne da bi jim v čudni opojnosti vzdrhtelo srce ob pogledu na gore, ki se po nevihti ostro rišejo v premodro nebo, je morda srečno naključje v podobi prijatelja ali znanca zapeljalo na prvo turo. V sredogorje, da se noga in sapa navadita strmine. Stopničko za stopničko, od gozdne stezice prek pašnika do skalnatega vrha. Od jutra v večer, od besede k tišini, ki je visoka pesem gora.

Tretji so imeli nekaj smole, ker so padli v tako družbo gornikov, ki vse leto živi za en sam vzpon - na Triglav. Začetniki, kot so bili, so šli v korak z njimi: iz udobnih, lahkih čevljev so čez noč prestopili v nerodne gozdarje, z ravne ceste zavili v kačaste klance in v prepadne stene, kjer jih je prvi nenadni pogled v globino malo pretresel in tesno prižel ob skale.

»Vsak pride na Triglav, tudi ti boš!« so zbijali vrednost vzponu, tebi pa je noga spodsavala v iskanju trdne stopinje in so prsti trepetaje